

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/167948,Fragmenty-ksiazek-Wydawnictwa-IPN-Polskie-Panstwo-Podziemne-a-8-maja-1945-r.html>
17.05.2024, 06:28

Fragmenty książek Wydawnictwa IPN: Polskie Państwo Podziemne a 8 maja 1945 r.

Wydawnictwo Instytutu Pamięci Narodowej oraz portal Histmag.org zapraszają do wysłuchania kolejnego odcinka z cyklu podcastów prezentujących najciekawsze fragmenty książek Wydawnictwa IPN.

Polskie Państwo Podziemne a 8 maja 1945 r. - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [38]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

W jakim położeniu znajdowała się Polska w dniu zakończenia II wojny światowej? Czy 8 maja 1945 r. nastąpiła era wolności? Posłuchaj fragmentu książki, która wpisuje się w nurt badań nad sytuacją polskiego społeczeństwa w tym przełomowym momencie. Praca zawiera 12 artykułów naukowych. Autorami są historycy Instytutu Pamięci Narodowej, ośrodków akademickich i regionalistów.

Premiera odcinka 10 maja 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Twórcze życie Zofii Kossak - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [37]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Kim była Zofia Kossak? Czy Zofia Szczucka i Zofia Szatkowska to te same osoby? Posłuchaj fragmentu książki „Ja i moje książki to jedno. Rozważania o pisarstwie Zofii Kossak” i poznaj tę wielowymiarową postać.

Premiera odcinka 26 kwietnia 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Zapis historii spuścizny katyńskiej - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [36]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

„Samochody więzienne NKWD nazywane „czornyje worony” przewoziły oficerów polskich do Katynia. Tam enkawudziści dokonywali egzekucji. Początkowo wprost nad dołami śmierci. Nadmierny hałas wystrzałów budził jednak zbyt duże zainteresowanie ludności lokalnej. Rozstrzelania przeniesiono więc do pomieszczeń piwnicznych w dacy NKWD. Ofiary zbrodni katyńskiej zostały pochowane w bezimiennych grobach.”

Premiera odcinka 12 kwietnia 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Sprawiedliwi i ich świat w fotografii Józefa Ulmy - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [35]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Józef Ulma był ogrodnikiem i działaczem społecznym. Jako fotograf amator dokumentował życie rodzinnej wsi Markowa na Podkarpaciu. Na wielu zdjęciach uwiecznił swoją żonę Wiktorię oraz małe dzieci. W 1942 roku Ulmowie przyjęli pod swój dach poszukujących pomocy Żydów z Markowej i Łańcuta. Półtora roku później, 24 marca 1944 roku, wszyscy zostali zamordowani przez niemieckich żandarmów.

Premiera odcinka 22 marca 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Wojna oczami nastolatki - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [34]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Posłuchaj fragmentu książki, która jest zapisem wspomnień Agaty Zofii Prabuckiej z lat 1939–1945. To opowieść o gehennie mieszkańców Pomorza Gdańskiego i dramatycznych losach rodziny autorki. Historia wojennych postaw i przekonań mieszkańców Wierzchucina i okolic. Autorka opisuje okupacyjną codzienność, naukę, pracę, zabawy, obchody świąt religijnych i narodowych. Ukazuje złożone relacje Polaków i Niemców, reakcje ludności na wieść o zbliżaniu się Armii Czerwonej w 1945 r.

Premiera odcinka 8 marca 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

O życiu i legendach 6 niezwykłych jeźdźców - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [33]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Posłuchaj fragmentu książki, która jest zapisem rozmów z sześcioma niezwykłymi ludźmi. Zapisem spotkań ze znakomitymi jeźdźcami, którzy zdobywali nagrody w kraju i za granicą. Także na igrzyskach olimpijskich. Pięciu z nich służyło w kawalerii i walczyło na frontach II wojny światowej.

Premiera odcinka 23 lutego 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Korupcja w obozie zagłady w Sobiborze - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [32]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

2 kg pereł, ponad 3 kg srebrnych obrączek, 217 kg złomu platynowego, diamenty, tysiące złotych i srebrnych monet. To kosztowności zrabowane zamordowanym Żydom zgromadzone przez jednego człowieka. Posłuchaj fragmenty książki autorstwa Marka Bema. DOWIEDZ SIĘ więcej o korupcji w obozie zagłady w Sobiborze.

Premiera odcinka 12 lutego 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Czy dam się przedłożyć ciemności? Nigdy! - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [31]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Interesuje Cię postać Romualda Spasowskiego? Chcesz wiedzieć skąd pochodził? Jakie miał korzenie? Co ukształtowało jego charakter i poglądy? Odpowiedzi na te pytania znajdziesz w książce Patryka Pleskota „Rurarz, Spasowski – żywoty równoległe”.

Premiera odcinka 26 stycznia 2024 roku o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Opór wobec stalinowskiej codzienności - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [30]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy komuniści byli w stanie wyeliminować wszelkie formy oporu społecznego? Jaką rolę odegrała w nim młodzież? Czy młodzi antykomuniści tworzyli prężnie działające organizacje? Jak wyglądały indywidualne formy sprzeciwu wobec systemu komunistycznego? Posłuchaj fragmentu książki Wydawnictwa IPN i znajdź odpowiedzi na pytania.

Premiera odcinka 12 stycznia 2024 roku o godz. 8:00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Rok 1984 w areszcie śledczym - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [29]

Czyta: Jakub Jagodziński

Dowiedz się jak autor opisuje swój pobyt w więziennym areszcie śledczym w Katowicach. Jak wyglądały przesłuchania? Jakie metody mieli funkcjonariusze śledczy? I w jaki sposób można było przekazać wiadomości bliskim poza mury więzienia?

Premiera odcinka 22 grudnia 2023 roku o godz. 8:00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Uciekłam z transportu do Auschwitz - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [28]

Czyta: Jakub Jagodziński

Czy słyszałeś o Polakach pomagającym Żydom w czasie okupacji niemieckiej? Kim byli? Jakie mieli motywacje? Jaką cenę ponosili za pomoc drugiemu człowiekowi? Obejrzyj program i posłuchaj relacji o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939-1945.

Premiera odcinka 24 listopada 2023 roku o godz. 8:00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Relacje prymasa Stefana Wyszyńskiego i kard. Karola

Wojtyły - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [27]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Dowiedz się jakie były relacje prymasa z episkopatem Polski. Jaka była w nim rola kard. Wyszyńskiego? Jak układały się stosunki z poszczególnymi biskupami? Jaka relacja łączyła prymasa z kard. Karolem Wojtyłą? Posłuchaj fragmentu książki i znajdź odpowiedzi na pytania.

Premiera odcinka 10 listopada 2023 roku o godz. 08:00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Bitwa Warszawska wśród najważniejszych bitew świata? - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [26]

Życie Władysława Tarnawskiego (1885 -1951) - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [25]

Poznaj jedną z najciekawszych postaci polskiego świata nauki i polityki pierwszej połowy XX w. Dowiedz się, kim był pierwszy tłumacz dzieł Szekspira na język polski. Posłuchaj fragmentu książki Tomasz Pudłowskiego „Szekspir i Polska” opowiadającej o życiu literaturoznawcy, profesora filologii angielskiej, dziennikarza, teatrologa, społecznika i polityka.

Premiera odcinka 13 października 2023 r. o godz. 08:00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Niemcy zabili księdza - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [24]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy znasz sprawę śmierci ks. Romualda Kapkowskiego? Czy wiesz co wydarzyło się w nocy z 11 na 12 lipca 1943 roku? Posłuchaj fragmentu artykułu, w którym została podjęta próba zrekonstruowania okoliczności śmierci proboszcza z Boru Zapilskiego. Poznaj książkę, zbiór artykułów dotyczących życia codziennego Kościołów chrześcijańskich w okresie panowania na ziemiach polskich dwóch systemów totalitarnych.

Premiera odcinka 22 września 2023 r. o godz. 08:00

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Jaki był stosunek Ukraińców do II Rzeczypospolitej? - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [23]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

„Ocaleni z ludobójstwa” to zbiór relacji świadków dokumentujących wołyńskie ludobójstwo. Posłuchaj fragmentu książki przedstawiającej wspomnienia Polaków z Wołynia. Dowiedz się, jaka była geneza tej straszliwej zbrodni. Jak wyglądały stosunki polsko-ukraińskie w II RP. Czy wszyscy Ukraińcy, obywatele II Rzeczypospolitej akceptowali polską państwowość?

Premiera odcinka 8 września 2023 o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Cud nad Wisłą z francuskiej perspektywy - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [22]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy świat zachodni zdawał sobie sprawę jakie znaczenie miał konflikt między bolszewikami a odrodzoną Polską? Jak wpłyną na przyszłość całego kontynentu? Co o wojnie wiedział przeciętny mieszkaniec zachodniej Europy? Posłuchaj fragmentów książki „O Niepodległą. Kierunek północno-wschodni (1920)”.

Premiera odcinka 25 sierpnia 2023 o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Rok 1957. Odbudowa i konsolidacja PZPR - fragmenty książek Wydawnictwa - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [21]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy wiesz jakie przemiany w „linii partii” przyniósł 1957 rok? Jak zmienił się partyjny dyskurs? Jakie uniwersalne zasady systemu komunistycznego wymieniał Gomułka? I jakie wydarzenie symbolizuje zakończenie politycznej „odwilży”? Posłuchaj fragmentu książki autorstwa Adama Dziuby Czas przełomu, tom III.

Premiera odcinka 11 sierpnia 2023 o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Sprawa polska. Od nieistnienia do warunku pokoju europejskiego - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [20]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy wiesz jak tworzyły się Legiony Polskie i jaką odegrały rolę w historii? Czym była sprawa polska? I co wydarzyło się w nocy z 9 na 10 listopada 1918 roku w Warszawie? Odpowiedzi na te pytania znajdziesz w publikacji „Od niepodległości do niepodległości”. Już teraz posłuchaj fragmentu tej książki.

Premiera odcinka 28 lipca 2023 o godz. 8.00.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Trzy tygodnie, a getto wciąż płonęło - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [19]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Poznaj wspomnienia Dawida Wdowińskiego. Dlaczego są tak ważnym świadectwem przeszłości? Jakie formy przybierał opór ludności żydowskiej wobec okupanta niemieckiego? Czym był Żydowski Związek Wojskowy? Jak przebiegała realizacja akcji „Reinhardt” ? Posłuchaj o przebiegu powstania w getcie warszawskim we fragmencie książki „A my nie jesteśmy wybawieni”.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Zobaczyłem zwłoki ojca zamordowanego przez żandarmów... - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [18]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy wiesz jak kształtowały się stosunki polsko-żydowskie po 1939 roku? Czy słyszałeś o Polakach pomagającym Żydom w czasie okupacji? Czy wiesz jaką cenę ponosili Ci, którzy pomagali drugiemu człowiekowi?

„W dn. 20 marca 1943 r, w godzinach rannych, żandarmi niemieccy pojawili się na terenie naszych zabudowań. Ja, kiedy tylko ich zobaczyłem, rzuciłem się do panicznej ucieczki przez okno. Wkrótce znalazłem się w pobliskim lesie i powróciłem już po wszystkim. Po powrocie [do domu] tego samego dnia zobaczyłem zwłoki zamordowanego przez żandarmów ojca. Jeszcze wtedy nie były zakopane zwłoki Żydów. Leżały one na takiej łączce, niedaleko domu. Odjeżdżając od nas żandarmi polecieli sołtysowi Adamowi Popławskiemu (nieżyjącemu obecnie), aby wyznaczył ludzi do zakopania zwłok tych trzech zamordowanych przez nich. Chyba nie wspominałem jeszcze, że żandarmi zamordowali na miejscu mojego ojca i trzech Żydów: Węgorza, Szczupakiewicza i Muńka. Natomiast pozostałych zabrali ze sobą i rozstrzelali w Szulborzu [Wielkim]. Podobno żandarmi przed rewizją pytali mojego ojca czy przechowuje Żyda, lecz ojciec nie przyznał się. Miał [on] przestrzeloną głowę i rękę, [a] wybite oko znajdowało się poza oczodołem.”

Fragment książki *Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939-1945. Tom 6. Białostoczczyzna, Nowogródczyzna, Polesie, Wileńszczyzna*

Premiera odcinka 23 czerwca 2023 o godz. 8.00.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Co Ukraińcy mówią o zbrodni wołyńskiej - fragmenty książek Wydawnictwa IPN [17]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Większość autorów ukraińskich mierzących się z problematyką wydarzeń na Wołyniu i w

Małopolsce Wschodniej z lat 1943–1944 używa retoryki polegającej na stosowaniu "symetrii win" strony polskiej i ukraińskiej. Jedną z najpopularniejszych wersji tych wydarzeń przyjętych w ukraińskiej historiografii jest teza o partyzanckiej wojnie polsko-ukraińskiej, w trakcie której jedna i druga strona dopuszczała się zbrodni na ludności cywilnej.

Fragment książki *Zbrodnia wołyńska w świetle prawa międzynarodowego*.

Premiera odcinka 9 czerwca 2023 o godz. 8.00.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

„Umysł solidarnościowy. Geneza i ewolucja myśli społeczno-politycznej „Solidarności” [16]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy realny socjalizm jest reformowalny? Czy znasz esej Leszka Kołakowskiego *Tezy o nadziei i beznadziejności*? Czy wiesz jakie argumenty przedstawiał autor? I kto i co określał mianem niesuwerennego państwa totalitarnego?

Przeciwko tezie o niezmienności systemu Kołakowski wysuwał cztery argumenty. Po pierwsze, nie można z góry określić granic sztywności/plastyczności jakiegokolwiek ustroju społecznego. Po drugie, niepodatność na zmiany po części zależy od tego, do jakiego stopnia ludzie żyjący w danym systemie są przeświadczeni o jego niezmienności. Po trzecie, teza ta zakłada- oparte na marksistowskiej ideologii- podejście „wszystko albo nic”. Po czwarte wreszcie „biurokratyczny despotyzm socjalistyczny” sam uwikłany jest w wewnętrzne sprzeczności, które podkopują jego wewnętrzną spistość.

Premiera odcinka 26 maja o godz. 8.00.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Polska dyplomacja wobec kwestii żydowskiej [15]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Z inicjatywy Zarychty uwzględniano możliwość kolonizacji terenów w Afryce, zazwyczaj krytykowaną i odrzucaną jako miejsce osadnictwa „białego” ze względu na różnice klimatyczne. Zdaniem urzędnika czynniki te uniemożliwiały całkowicie osadnictwo i warto było poświęcić im uwagę. Z kolei naczelnik Kulski przypominał, że dwa lata wcześniej Francja gotowa była udostępnić swoje kolonie – Gujanę Francuską, Nową Kaledonię i Madagaskar – dla emigracji żydowskiej. Do propozycji tej chciano wrócić, licząc na francuską przychylność. Oczekiwano wręcz, że to „kwestia żydowska” mogłaby dać początek emigracji z Polski do Afryki i dalej do Melanezji na Oceanie Spokojnym.

Premiera odcinka 12 maja o godz. 8.00.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Dzieje Województwa poznańskiego w latach 1945-1950 [14]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Zajęcie Wielkopolski przez Armię Czerwoną otworzyło nowy rozdział w historii regionu. Władza w mieście znalazła się w rękach wojennej administracji radzieckiej. Propagandowo brzmiały wspomnienia na ten temat podkreślające, że „wkroczenie wojsk radzieckich do Poznania było wydarzeniem radosnym, niecierpliwie oczekiwanym. W mieście zapanował entuzjazm. Żołnierze radzieccy podbili od razu najbardziej chłodne serca. Nie zachowywali się wyniośle jak zdobywcy. Byli bezpośredni i swojscy”. Rzecz jasna wkroczenie wojsk radzieckich było wydarzeniem szczerze i długo oczekiwanym, oznaczało bowiem koniec koszmarnej okupacji niemieckiej, szczególnie dotkliwej dla Polaków w Wielkopolsce, których, w zamyśle hitlerowców, w ciągu dziesięciu lat miało tu nie być, a sam region był skazany na zupełną germanizację. Na dodatek tutaj, z oczywistych względów, nie wytworzył się jeszcze negatywny obraz żołnierza radzieckiego. Tu wrogiem był przecież od wieków Niemiec. Perspektywa wkroczenia Armii Czerwonej nie budziła więc zbyt dużych emocji. Szybko się jednak okazało, że rzeczywistość odbiegała od wyobrażeń. Początkowa sympatia dla żołnierzy radzieckich i nadzieja zniknęły, ustępując miejsca niechęci, strachowi, czy wręcz nienawiści.

Premiera odcinka 28 kwietnia o godz. 8.00.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Opowieść o Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce [13]

Czyta: Jakub Jagodziński

W drugiej połowie XIX w. rozpoczął się intensywny napływ ludności polskiej do stanów Zjednoczonych w celach zarobkowych. Polscy osadnicy zamieszkiwali głównie w trzech najbardziej uprzemysłowionych stanach, czyli w Pensylwanii, Nowym Yorku i Illinois. Narastała wśród nich chęć zachowania więzi ze współrodakami i krzepła koncepcja podjęcia akcji na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Jedną z organizacji, która miała odegrać w tym dużą rolę, było sokolstwo. Jego ideę stanowiło działanie na rzecz pobudzania postaw obywatelskich i narodowych oraz ducha bojowego poprzez wzmacnianie tężyzny fizycznej jego członków, działalność paramilitarna i niepodległościowa.

Publikacja „Ramię krzep – Ojczyźnie służ” została wydana z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce.

Premiera odcinka 14 kwietnia o godz. 8.00

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Zostali na Wschodzie [12]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Młody Franciszek nawiązał kontakt ze Słowakami i wprowadził ich do podziemia. Marzył, by przedostać się do Polski i wstąpić w szeregi AK. Niestety jeden z sowieckich spadochroniarzy, przysłany do Żytomierza, by stworzyć siatkę konspiracyjną, okazał się zdrajcą i wydał wszystkich, którzy zbierali się na tajnych spotkaniach w centrum miasta. Pod koniec 1942 r. Brzezicki został aresztowany przez Gestapo. Podczas przesłuchiwań milczał, nie ujawnił żadnych informacji, mimo że znał całe kierownictwo. Zamknięto go w celi śmierci, ale wyrok zmieniono na pobyt w obozie koncentracyjnym. Wysłano go na Majdanek (KL Lublin) na terytorium okupowanej Polski.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Orient zesłańców [11]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy wiesz jak wyglądał Bliski Wschód oczami Polaków w latach czterdziestych dwudziestego wieku? Jak opisywane są we wspomnieniach Iranki, Syryjki, Egipcjanki czy Libanki? Wysłuchaj fragmentu książki Bartłomieja Noszczaka i dowiedz się czym zwracały uwagę zesłańców mieszkanki Orientu.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

W cieniu radioaktywnej chmury [10]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Alfred Szklarski - sprzedawca marzeń [9]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Mało, które rzeczy tak „łączyły pokolenia” jak książki pisarza z Katowic. Dziś trudno zrozumieć, że Tomek Wilkowski był uosobieniem tysięcy młodych chłopaków z siermiężnej rzeczywistości Polski Ludowej, którzy poprzez lekturę spełniali swoje marzenia o wolności i otwarciu na świat. To był Indiana Jones – by zacytować klasyka filmowego – „na miarę naszych możliwości”...

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Karmazynowy błękit nieba: polscy piloci w Wielkiej Brytanii [8]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Fragment opowieści o polskich lotnikach w czasie II wojny światowej. Poznaj działania bojowe I Polskiego Skrzydła Myśliwskiego, dowiedz się czym było zgrupowanie Wing, jakie dywizjony weszły w jego skład i jak wyglądały ich zmagania w 1941 roku.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Pan Tadeusz: czyli jak przeprowadzić zajazd na Soplicowo [7]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Księga VII - „Rada” zajmuje centralne miejsce w poemacie i ukazuje punkt zwrotny jego akcji. Skutki agitacji politycznej księdza Robaka zostaną wykorzystane przez Gerwazego jako pretekst do zorganizowania zajazdu na Soplicowo. Decyzja o zjeździe będzie przy tym podjęta „demokratycznie”, na podstawie dyskusji, w której zetną się ze sobą różne stanowiska i punkty widzenia. Rada - mimo swojego znaczenia i dramatyzmu - jest przy tym ukazana humorystycznie, a nawet z pewną dawką ironii. Może to być związane z faktem, że Mickiewicz w okresie pisania poematu miał okazję przysłuchiwać się dyskusjom polityków emigracyjnych, o czym prywatnie wyrażał się właśnie z ironią i krytycznym dystansem.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Szucha 25. Pierwsze Ministerstwo Wolnej Polski [6]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy wiesz, gdzie w okupowanej Warszawie znajdowała się „Dzielnica Policyjna”? Co oznaczał status „Tylko dla Niemców”? I co z tym ma wspólnego kasyno, do którego mieli wstęp tylko Polacy?

6 listopada 1939 r. znany ekonomista Ludwik Landau zanotował w swej wojennej kronice: „Faktem charakterystycznym jest zarezerwowanie do wyłącznego użytku Niemców dwóch ulic: Litewskiej i al. Szucha. Mieszkańcy wszystkich domów przy tych ulicach otrzymali polecenie spakowania się i zwolnienia mieszkań w ciągu 12 godzin”. [...] Ostatecznie polscy mieszkańcy zostali z tą usunięci (z wyjątkami) w ciągu 1940r., ale od początku tego roku al. Szucha i najbliższa okolica zostały wyłączone ze swobodnego ruchu dla polskich mieszkańców miasta.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Samozwańczy oficer Zygmunt Augustowski [5]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Czy każdy bohater jest nim naprawdę? Czy możemy podważać legendę „żołnierza niezłomnego”? I czy „jedynie prawda jest ciekawa”? Kim naprawdę był Zygmunt Augustowski?

Po 1956r., gdy dla większości patriotów otwartą się bramy reżimowych więzień, Zygmunta Augustowskiego nie ominęła aureola osoby ciężko doświadczonej przez komunistów, patrioty skazanego na karę śmierci, bohaterskiego i nieugiętego do końca. Choć w rzeczywistość była zgoła inna, nadal budował i utrzymywał swoją legendę już pod nadzorem służb specjalnych Polski socjalistycznej, będąc niezwykle szkodliwym wieloletnim informatorem i tajnym współpracownikiem UB i SB [...] Jego współpraca trwała nieprzerwanie od 1949 do 1990r.[...] Autor niniejszego opracowania niejednokrotnie zadawał sobie pytanie, kim w istocie był bohater tej książki i jak doszło do tego, że zdecydował się pójść drogą zdrady i zaprzaństwa.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Obraz wojny polsko-bolszewickiej 1920 w sowieckich filmach [4]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Pierwsze filmy, w których bolszewicka propaganda zaatakowała Polskę, pojawiły się właśnie w roku 1920. Znaczna część wyprodukowanych wówczas przez bolszewików ekranizacji odnosiła się do toczącej wtedy wojny z Polską. Były to tzw. Agitfilmy (inaczej agitki) adresowane do niewybrednej publiczności – najczęściej przebywających na froncie czerwonarmistów oraz robotników fabryk zbrojeniowych. Charakteryzowała je jednowymiarowa, trywialna propaganda. Ich głównym zadaniem było zagrzewanie do walki z wrogiem, całkowicie pozbawionym ludzkich uczuć i zdeterminowanym, aby podporządkować sobie Ukraińców, Białorusinów i Rosjan. [...] Lenin mówił: „ Z całej sztuki najważniejsze jest dla nas kino”.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

O czym Winston Churchill rozmawiał z gen. Władysławem Andersem? [3]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Był to trudny okres. Po 12 lutego 1945 r. do generała i 2 Korpusu nadeszły fatalne informacje z Jałty dotyczące kształtu powojennej Europy i formalnego przejęcia władzy w Polsce przez komunistów i ich zwolenników. Anders był załamany, ale nawet ten fakt nie zdołał ostatecznie podważyć jego zaufania do aliantów. Wprawdzie nazajutrz, 13 lutego, poprosił dowódcę 8 Armii gen. Richarda McCreery’ego o wycofanie korpusu z frontu, ale ustąpił po wyjaśnieniach, że uniemożliwiłoby to planowaną ofensywę, ponieważ alianci nie mieliby czym zastąpić korpusu polskiego. Ponadto Brytyjczyk dodał, że Polacy we własnym interesie powinni nadal brać udział w walkach z Niemcami. Jednocześnie gen. McCreery wysłał depeszę do Churchilla, aby ten jak najszybciej spotkał się z Andersem, który „jest rozpaczliwie przygnębiony i bez nadziei na przyszłość”. Rozmowa odbyła się w gabinecie premiera z udziałem ministra sir Alexandra Cadogana. Porucznik Eugeniusz Lubomirski jako tłumacz pozostał w poczekalni.

Podcast został przygotowany przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Bitwa o Ankonę z perspektywy kpt. Władysława Drelicharza [2]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

Władysław Drelicharz jest na pewno postacią, którą warto przybliżyć dzisiejszemu Czytelnikowi. Był wielkim patriotą i wybitnym dowódcą: odznaczony licznymi orderami polskimi i brytyjskimi, m.in. srebrnym i złotym Krzyżem Virtuti Militari i kilkakrotnie Krzyżem Walecznych, trzykrotnie ranny, wysoko ceniony przez przełożonych, miłowany przez podwładnych. Przeszedł kampanię wrześniową, obóz internowania na Węgrzech, walczył w Brygadzie Strzelców Karpackich w Egipcie i w Libii, brał udział w obronie Tobruku. Po wycofaniu brygady na Bliski Wschód wstąpił do broni pancernej. Jako dowódca 2. szwadronu czołgów w słynnym Pułku 4. Pancernym „Skorpion” wziął udział w kampanii włoskiej. Szczególną rolę przyszło mu odegrać w walkach o tzw. Gardziel i Albanetę pod Monte Cassino. Na czele szwadronu walczył następnie w kampanii adriatyckiej, a później w Apeninach Północnych, gdzie poległ. Jednym słowem, jego życie było niczym dramatyczny film.

Szwadronom 4. pułku wypadło działać na niezmiernie ważnym odcinku frontu, gdzie zadaniem polskich jednostek miało być przełamanie obrony niemieckiej na kluczowej pozycji Monte della Crescia (wzgórze 360), obejmującej również kompleks sąsiednich wzgórz: San Paterniano, Santo Stefano i Monte dell’Acqua, oraz pomniejszych wzgórz pośrednich, co otwierało drogę na umocnione, usytuowane na szczycie miasteczko Offagna i umożliwiało podjęcie drugiej fazy działań na Ankonę, czyli manewru okrążającego. Podobnie jak we wstępnej bitwie o Ankonę, poszczególne szwadrony pułku działały w charakterze wsparcia jednostek piechoty, podporządkowane ich dowódcom. 2. szwadron kpt. Drelicharza współdziałał z 3. batalionem strzelców, przydzielonym na czas tych operacji do Zgrupowania Brygady „Wileńskiej”. Wyruszający do tych działań 2. szwadron liczył 14 czołgów sherman oraz 4 lekkie czołgi stuart z pułkowego plutonu rozpoznawczego...

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Attila Szalai, czyli Węgier w Warszawie [1]

Czyta: Mateusz Balcerkiewicz

W swoim dzienniku Attila Szalai opowiada jak radził sobie w naszej gospodarce niedoboru, jakich prac się podejmował na czarno oraz jak smakowało piwo w warszawskich zakładach gastronomicznych klasy „0” – a wszystko to czyni z wielkim poczuciem humoru i obficie okrasza dosadnymi anegdotkami.

1 stycznia 1980, Warszawa, [...] przed północą na scenie pajacował przez godzinę Rosiewicz. Ten genialny śpiewak-błazen, polski Fred Astaire, musi mieć złote papiery, skoro jeszcze go nie zamknęli. Wystarczy opisać jeden skecz. Wychodzi na scenę w dżinsach i T-shirtcie, na którym ma napisane wielkimi literami „JA”. Opowiada długo o codziennych mitręgach i absurdach, po każdej historii zadaje pytanie: „I kto jest temu winien?”. Orkiestra podgrywa tusz, on się odwraca: na plecach ma napisane „ROSIEWICZ”. Własne nazwisko. Dowcip ma jednak podwójne dno. Kto jest w takim razie winny? „Ja, Rosiewicz” – może brzmieć odpowiedź. Ale jeśli wypowiemy te słowa niedbale, jedno po drugim, wyjdzie nam „Jaroszewicz”! Premier czerwonych...

Attila Szalai (1950–2020), węgierski dziennikarz i tłumacz, dyplomata, historyk, działacz opozycyjny, animator życia kulturalnego, zapalony diarysta i pasjonat fotografii. W latach 1976–1990 mieszkał w Polsce. W 1980 r. związał się z Solidarnością, a w stanie wojennym działał w podziemiu. Po upadku komunizmu powrócił na Węgry. W latach 2001–2005 dyrektor Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie. W 2019 r. uhonorowany Nagrodą IPN „Świadek Historii”. Szalai został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej za wybitne zasługi w rozwoju współpracy polsko-węgierskiej.

► [Więcej o książce](#)

► [Kup online](#)

Podcasty zostały przygotowane przez portal Histmag.org we współpracy z Wydawnictwem IPN

Link do playlisty: <https://bit.ly/3o7xBJG>